

ВИСНОВОК

рецензента

кандидата педагогічних наук, професора Глазунової Ірини Кимівни
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Яо Цзицзянь

«Формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного
мистецтва у процесі фортепіанного навчання»,
поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво)

У дисертаційному дослідженні Яо Цзицзянь представлено результати теоретичного узагальнення та практичного вирішення актуальної проблеми вищої музично-педагогічної освіти України у площині забезпечення високої якості підготовки магістрантів музичного мистецтва до готовності як до аналітично-самооцінювальних дій щодо процесуальних та результативних аспектів власної мистецької діяльності, так і до особистісного самоусвідомлення себе у фаховому мистецькому навчанні, в професії вчителя музичного мистецтва, викладача мистецьких дисциплін.

Актуальність теми дисертації Яо Цзицзянь пов'язана з тим, що, незважаючи на постійне зростання ролі й значення здатності педагогів-музикантів до креативного розв'язання проблемних ситуацій, до аналітично-рефлексивних дій під час фахової діяльності, – вирішення проблеми формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання носить несистемний, суто ситуаційний характер. Отже, непересічної значущості набуває цілеспрямоване розроблення методики, яка б уможливила зосередження педагогічних зусиль на розв'язанні проблеми формування в магістрантів мистецько-рефлексивних умінь як запоруки їх мистецько-педагогічної самореалізації та удосконалення власної професійної компетентності шляхом критичного самооцінювання й переосмислення набутого досвіду у галузі мистецької діяльності.

Діяльність вчителя музичного мистецтва, викладача музично-педагогічного ЗВО потребує сформованої осмислення власної суспільної ролі під час провадження фахової діяльності – ролі провідника у всесвіт мистецької освіти для підростаючого покоління.

Отже, фахове навчання магістрантів музичного мистецтва має цілеспрямовано зосереджувати педагогічні зусилля професорсько-викладацького складу на розв'язанні проблеми щодо формування й відпрацювання в студентів таких умінь, які б уможливлювали їх мистецько-педагогічну самореалізацію, програмували б постійне удосконалення власної мистецької діяльності, забезпечували б критичне оцінювання її процесу та результатів, дозволяли б переосмислити набутий досвід у галузі музичного виконавства тощо.

Мета дослідження полягає у розробленні науково-теоретичних основ, упровадженні та експериментальній перевірці методики формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання.

Об'єкт дослідження – процес фортепіанного навчання магістрантів факультетів мистецтв педагогічних університетів.

Предмет дослідження – мистецько-рефлексивні уміння магістрантів музичного мистецтва, що формуються у процесі фортепіанного навчання.

Завдання дослідження передбачали аналіз психолого-педагогічних, мистецтвознавчих, музично теоретичних джерел щодо розкриття змісту поняття «мистецько-рефлексивні уміння магістрантів музичного мистецтва»; визначення методичного та педагогічного значення фортепіанного навчання як творчого середовища формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва; на підґрунті структурно-змістового та критеріального аналізу розроблення змісту інтегративного комплексу мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва, характеристику та конкретизацію критеріїв, показників та рівнів сформованості змістових складових цього комплексу; теоретичне обґрунтування та визначення педагогічних умов, принципів та основних етапів формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання; розроблення, упровадження у процес фортепіанного навчання та перевірки експериментальним шляхом поетапної методики формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва.

Досягнення поставленої мети й розв'язання сформульованих завдань вимагало застосування наступних **методів**:

- теоретичні методи: аналіз науково-теоретичних джерел з проблеми формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання; узагальнення визначень сутності та специфіки означених умінь, а також педагогічних умов їх ефективного формування; структурно-змістовий та критеріальний аналіз мистецько-рефлексивних умінь, синтез цих умінь у єдиний динамічний комплекс; порівняльний аналіз статистичних результатів констатувального і формувального експериментів;

- емпіричні: педагогічне спостереження, моделювання проблемних ситуацій фортепіанного навчання, творчих завдань, а також педагогічного інструментарію для формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва; анкетування, діагностичні опитування з проблем мистецької рефлексії, тестування, бесіди й інтерв'ювання; методи рефлексивного аналізу, рефлексивного само оцінювання;

- математичної обробки результатів діагностування сформованості мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання – для виявлення динаміки та підтвердження вірогідності якісного і кількісного аналізу даних.

Суттєвого значення автором було надано розробці методики досліджуваного феномена (визначення принципів, підходів, педагогічних умов, методів, прийомів та етапів процесу формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва), здійснення апробації методичних засад формування досліджуваного феномена.

Теоретичним здобутком дисертанта вважаємо проведений на базі комплексного підходу структурно-змістовий та критеріальний аналіз мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва, обґрунтований у контексті принципів цілісності, взаємозв'язку, контекстності та наступності, що дозволив визначити досліджуваний феномен в якості єдиного цілісного динамічного комплексу реконструктивно-аналітичної, контрольної-ситуативної та перспективно-корекційної сфер, які концентрують мистецько-рефлексивні вміння на основі взаємодії функцій цілеспрямованості, розуміння, вирішення задач і проблем, а також рефлексії. До кожної сфери було визначено необхідні сформовані мистецько-рефлексивні вміння магістрантів музичного мистецтва, розроблено педагогічний інструментарій для проведення уроків музичного мистецтва в закладах середньої освіти, для індивідуальних занять з фортепіано; рефлексивного самоаналізу своєї музично-виконавської діяльності; рефлексивного самоаналізу своєї музично-педагогічної діяльності; рефлексивного самоконтролю і самокорекції сценічної поведінки в реальних ситуаціях індивідуальних занять, репетицій та прилюдних виступів фортепіанного навчання магістрантів музичного мистецтва.

Вельми ґрунтовно зроблено авторське визначення сутності мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва: окреслено в якості інтегративного динамічного комплексу засвоєних і відпрацьованих способів активного провадження мисленнєвої діяльності, базованого на механізмі мисленнєвих дій та операцій і спрямованого на забезпечення актуального самоконтролю, самоаналізу й самокорекції власної поведінки в реальних ситуаціях провадження мистецького навчання загалом і фортепіанного навчання зокрема, шляхом критичного усвідомлення й оцінювання результатів та динаміки власного фортепіанного розвитку, що ґрунтується на набутому досвіді аналізу й оцінювання попередніх результатів мистецького навчання, які створюють підґрунтя для перспективного передбачення, планування й коригування нових мистецьких досягнень.

Наукова новизна дослідження. Вперше: розроблено і сформульовано визначення сутності мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва, що формуються у процесі фортепіанного навчання; розроблено педагогічні умови формування досліджуваного феномена; розроблено методичну модель формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання. Уточнено такі поняття, як: «рефлексія особистості», «рефлексія магістрантів музичного мистецтва», «мистецька рефлексія», «рефлексивна відповідальність» магістрантів музичного мистецтва; розроблено критерії та показники сформованості мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного

мистецтва у процесі фортепіанного навчання. Подальшого розвитку дістали: етапи формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання; методи і засоби формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання; обґрунтовано педагогічний потенціал фортепіанного навчання магістрантів музичного мистецтва для формування мистецько-рефлексивних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва, викладачів мистецьких дисциплін. Вперше запропоновано вирішення проблеми підвищення якості фортепіанної підготовки магістрантів музичного мистецтва засобами формування їх мистецько-рефлексивних умінь; розроблена, впроваджена та апробована методика формування даного феномена.

Теоретичне значення дисертаційної роботи полягає у збагаченні методології розв'язання наукової проблеми формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва; у розширенні обсягів науково-теоретичних уявлень щодо педагогічного значення сформованості мистецько-рефлексивних умінь як вагомого чинника для удосконалення рівня фортепіанної підготовленості магістрантів музичного мистецтва; у розширенні методичного апарату наукових досліджень у галузі мистецької освіти шляхом розроблення методичної моделі формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання.

Практичне значення дисертаційного дослідження визначається: впровадженням у процес фортепіанного навчання музично-педагогічних ЗВО новітньої методики формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва, ефективністю педагогічних умов і методичного інструментарію, якої підтверджена експериментальним шляхом; можливістю застосування результатів дисертаційної роботи для створення навчально-методичних посібників з фортепіанної підготовки магістрантів музичного мистецтва, методичних рекомендацій з фортепіанного навчання, навчальних та освітніх програм з навчальних дисциплін «Спеціальний інструмент», «Додатковий інструмент», «Виконавський практикум», «Практикум за кваліфікацією», «Методика викладання спеціального інструменту» тощо.

Основні положення, отримані результати та висновки дисертації можуть модифікуватися і використовуватися в багаторівневій підготовці студентів ЗВО музично-педагогічного профілю.

Результати дослідження достатньо апробовано на конференціях різних рівнів. Висновки та результати повною мірою відображено у 4 публікаціях автора, з них 2 статті у фахових виданнях України, 1 – у зарубіжних наукових виданнях, 1 – в інших виданнях за напрямом дослідження.

Текст дисертації викладено доступною мовою, сучасним науковим стилем з критичним аналізом та висновками. Основні положення та висновки дисертації отримані автором самостійно.

Висновок. Отже, на підставі викладеного вище, вважаємо дисертацію Яо Цзицзянь на тему: «Формування мистецько-рефлексивних умінь

магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання», подану на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) завершеним, цілісним, самостійним, ґрунтовним, науково вагомим дослідженням з актуальної проблеми теорії мистецької освіти, методики підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, яке має наукову новизну і практичне значення щодо підготовки студентів мистецьких факультетів вищих закладів освіти, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри фортепіанного виконавства
та педагогіки мистецтва

Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

